JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

ELEANOR SHARPSTON

10 päivänä heinäkuuta 2008 [1]

1. Bundesgerichtshof (liittovaltion ylin tuomioistuin, Saksa) kysyy yhteisöjen tuomioistuimelta, voiko tietojen siirtäminen direktiivin 96/9/EY (jäljempänä tietokantadirektiivi) [2] 7 artiklan 1 kohdan mukaisesti suojatusta tietokannasta toiseen tietokantaan olla tietokantadirektiivin 7 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettua kopiointia myös silloin, kun tietokannasta haettuja tietoja on arvioitu erikseen ennen niiden käyttöä tällä tavalla, vai kattaako tässä säännöksessä tarkoitettu kopiointi vain tietojen (fyysisen) kopioinnin. [3]

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Tietokantadirektiivi

2. Direktiivi sisältää seuraavat merkitykselliset johdanto-osan perustelukappaleet:

”– –

(7) tietokantojen luominen vaatii huomattavia inhimillisiä, teknisiä ja taloudellisia voimavaroja, kun taas niiden kopiointi ja niihin pääsy on huomattavasti halvempaa kuin niiden itsenäinen kehittäminen;

1 – Alkuperäinen kieli: englanti.

2 – Tietokantojen oikeudellisesta suojasta 11.3.1996 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EYVL L 77, s. 20).

3 – Yhteisöjen tuomioistuin on lausunut tämän direktiivin tulkinnasta ensimmäiseksi asiassa C-203/02, The British Horseracing Board ym., tuomio 9.11.2004 (Kok. 2004, s. I-10415); asia C-46/02, Fixtures Marketing v. Veikkaus, tuomio 9.11.2004 (Kok. 2004, s. I-10365); asia C-338/02, Fixtures Marketing v. Svenska Spel, tuomio 9.11.2004 (Kok. 2004, s. I-10497) ja asia C-444/02, Fixtures Marketing v. OPAP, tuomio 9.11.2004 (Kok. 2004, s. I-10549). Viittaan kuhunkin jälkimmäisistä kolmesta asiasta erikseen vastaajan nimellä. Kaikissa neljässä asiassa annettiin tuomio 9.11.2004. Yhteisöjen tuomioistuimelle esitettiin asiassa C-215/07, Verlag Schawe, direktiivin 7 artiklan 1 ja 5 kohdan ja 9 artiklan tulkintaa koskeva ennakkoratkaisupyyntö, mutta siitä luovuttiin myöhemmin.

(8) tietokannan sisällön luvaton kopioiminen ja/tai uudelleenkäyttö ovat toimia, joilla voi olla vakavia taloudellisia ja teknisiä seurauksia;

(9) tietokannat ovat arvokas väline yhteisön tietopalvelumarkkinoita kehitettäessä; tämä väline on hyödyllinen myös monella muulla alalla,

(10) kaupan ja teollisuuden eri aloilla vuosittain syntyvien ja käsiteltävien tietomäärien voimakas kasvu yhteisön alueella kuten muuallakin maailmassa edellyttää investointeja kehittyneisiin tietojenkäsittelyjärjestelmiin kaikissa jäsenvaltioissa,

(11) tietokanta-alalla tehtyjen investointien määrissä on tällä hetkellä suuria eroja niin eri jäsenvaltioiden välillä kuin yhteisön ja tärkeimpien kolmansien, tietokantoja tuottavien maiden välillä,

(12) tietojen käsittelyn ja muistissa säilyttämisen uusiin järjestelmiin ei investoida yhteisössä toivotulla tavalla niin kauan kuin siltä puuttuu vakaa ja yhdenmukainen oikeudellinen järjestelmä tietokantojen valmistajien oikeuksien suojaamiseksi,

– –

(17) ’tietokannalla’ tarkoitetaan kaikkia kirjallisia, taiteellisia, musiikillisia tai vastaavia teoskokoelmia, tai tekstiä, ääntä, kuvia, lukuja, tosiasioita ja tietoja sisältäviä kokoelmia; tässä tarkoitettujen kokoelmien on oltava teosten, tietojen tai muiden itsenäisten aineistojen kokoelmia, jotka on järjestetty järjestelmällisellä tai menetelmällisellä tavalla ja joihin on mahdollistettu yksilöllinen pääsy; – –

(18) – – tietokantojen suojaaminen sui generis -oikeudella ei rajoita niiden sisältöä koskevia oikeuksia; varsinkin silloin, kun tekijä tai lähioikeuden haltija sallii tiettyjen teostensa tai suoritustensa liittämisen tietokantoihin muun kuin yksinoikeuden antavan lisenssisopimuksen perusteella, kolmas osapuoli voi hyödyntää näitä teoksia tai suorituksia tekijän tai lähioikeuden haltijan suostumuksella,

ilman että tämä loukkaa tietokannan valmistajan sui generis -oikeutta, sillä edellytyksellä, että näitä teoksia tai suorituksia ei ole kopioitu tietokannasta tai käytetty uudelleen siitä käsin uudestaan,

– –

(21) tässä direktiivissä tarkoitettu suoja koskee tietokantoja, joissa teokset, tiedot tai muu aineisto on järjestetty järjestelmällisellä tai menetelmällisellä tavalla; suojan saaminen ei kuitenkaan edellytä, että nämä aineistot on fyysisesti tallennettu muistiin jäsennetyllä tavalla,

– –

(26) tekijänoikeudellista suojaa saavat teokset sekä lähioikeuksien suojaamat, tietokantoihin liitetyt suoritukset ovat edelleenkin vastaavien yksinoikeuksien suojaamia, eikä niitä voida liittää tietokantaan tai kopioida sieltä ilman oikeudenhaltijan tai hänen oikeudensaajiensa lupaa,

(27) tietokantaan liitettyjen teosten tekijänoikeudelliseen suojaan sekä tietokantaan liitettyjä suorituksia koskeviin lähioikeuksiin ei vaikuta millään tavalla se, että on olemassa erillinen oikeus näiden teosten ja suoritusten valintaan tai järjestelyyn tietokannassa,

– –

(38) digitaaliteknologian yhä kasvava käyttö lisää tietokannan valmistajan riskiä siitä, että tietokannan sisältö luvatta kopioidaan ja muunnetaan elektronisesti siten, että siitä tulee uusi, samansisältöinen tietokanta, joka ei kuitenkaan loukkaa alkuperäisen tietokannan sisällön järjestämiseen sovellettavaa tekijänoikeutta,

(39) tämän direktiivin tarkoitus on, tietokannan sisällön valinnan tai järjestämisen omaperäisyyden perusteella annettavan tekijänoikeudellisen suojan takaamisen lisäksi, suojata tietokannan valmistajia tietokannan sisällön laatimisen ja kokoamisen yhteydessä tehtyjen taloudellisten ja ammatillisten investointien tulosten väärinkäyttämiseltä suojaamalla koko tietokanta tai sen olennaiset osat käyttäjän tai kilpailijan tiettyjä toimia vastaan,

– –

ulottamista pelkkiin tosiasioihin tai tietoihin,

(42) erityinen oikeus estää luvaton kopiointi ja/tai uudelleenkäyttö liittyy käyttäjän toimiin, jotka ylittävät käyttäjän lailliset oikeudet ja täten aiheuttavat vahinkoa investoinnille; oikeus kieltää koko sisällön tai sen olennaisen osan kopiointi ja/tai uudelleenkäyttö liittyy sekä kilpailevan loistuotteen valmistamiseen että käyttäjään, joka toiminnallaan aiheuttaa laadullisesti tai määrällisesti arvioiden olennaista vahinkoa investoinnille,

– –

(43) jos kyseessä on onlinesiirto, oikeus kieltää uudelleenkäyttö ei raukea koko tietokannan taikka sellaisen tietokannasta tai sen osasta tehdyn aineellisen kopion osalta, jonka lähetyksen vastaanottaja valmistaa oikeudenhaltijan suostumuksella,

(48) tämän direktiivin tarkoitus, joka on varmistaa tietokannoille asianmukainen ja yhtenäinen suojataso korvauksen takaamiseksi tietokannan valmistajille, on toinen kuin – – direktiivissä 95/46/EY [4] – –, jonka tarkoituksena on varmistaa henkilötietojen vapaa liikkuvuus yhdenmukaistettujen sääntöjen perusteella, joiden tarkoitus on suojata perusoikeuksia, erityisesti oikeutta yksityisyyteen, joka tunnustetaan myös ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn Euroopan yleissopimuksen 8 artiklassa; tämän direktiivin säännökset eivät rajoita tietosuojaa koskevan lainsäädännön soveltamista,

– –

– –”

(45) oikeus estää luvaton kopiointi ja/tai uudelleenkäyttö ei tarkoita millään tavalla tekijänoikeudellisen suojan

4 – Yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 24.10.1995 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EYVL L 281, s. 31).

3. Direktiivin 1 artiklan 1 kohdassa olevan määritelmän mukaan sitä sovelletaan ”kaikenmuotoisten tietokantojen oikeudelliseen suojaan”.

4. Direktiivin 1 artiklan 2 kohdassa olevan määritelmän mukaan ”tietokannalla” tarkoitetaan ”teosten, tietojen tai muiden itsenäisten aineistojen kokoelmaa, jotka on järjestetty järjestelmällisellä tai menetelmällisellä tavalla ja johon elektronisesti tai muulla tavoin on mahdollistettu yksilöllinen pääsy”.

5. Direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa säädetään, että ”tietokannat, jotka aineiston valinnan tai järjestämisen perusteella muodostavat tekijän omaperäisen henkisen luomuksen, saavat sellaisenaan tekijänoikeussuojaa. Muita perusteita ei saa soveltaa määritettäessä, voidaanko ne suojata”.

6. Direktiivin 7 artiklassa säädetään tietokantojen sui generis -suojasta:

”1. Jäsenvaltioiden on säädettävä tietokannan valmistajalle oikeus kieltää sellaisen tietokannan, jonka sisällön kerääminen, varmistaminen tai esittäminen merkitsee määrällisesti ja/tai laadullisesti huomattavaa investointia, koko sisällön tai laadullisesti ja/tai määrällisesti arvioituna olennaisen osan kopiointi ja/tai uudelleenkäyttö.

2. Tätä lukua sovellettaessa tarkoitetaan:

(a) ’kopioinnilla’ tietokannan koko sisällön tai sen olennaisen osan pysyvää tai väliaikaista siirtämistä tallennusalustalta toiselle millä tavalla ja missä muodossa tahansa;

(b) ’uudelleenkäytöllä’ tietokannan koko sisällön tai sen olennaisen osan mitä tahansa saattamista yleisön saataville kopioita levittämällä, vuokraamalla, onlinesiirrolla tai muulla siirtotavalla. Kun oikeudenhaltija tai joku hänen suostumuksellaan on ensimmäisen kerran myynyt tietokannan kopion yhteisössä, oikeudenhaltijan oikeus määrätä kyseisen kopion edelleenmyymisestä yhteisössä raukeaa.

– –

4. Tämän artiklan 1 kohdassa säädettyä oikeutta sovelletaan riippumatta siitä, että tekijänoikeus tai muut oikeudet mahdollisesti suojaavat tietokantaa. Sen lisäksi mainittua oikeutta sovelletaan riippumatta siitä, että tekijänoikeus tai muut oikeudet mahdollisesti suojaavat tietokannan sisältöä. Tietokantojen suojaaminen tämän artiklan 1 kohdassa säädetyllä oikeudella ei rajoita niiden sisältöön kohdistuvia oikeuksia.

5. Tietokannan sisällön epäolennaisten osien jatkuva ja järjestelmällinen kopiointi tai uudelleenkäyttö, jotka voisivat johtaa tämän tietokannan tavanmukaisen käytön vastaisiin toimiin tai jotka voisivat aiheuttaa kohtuutonta vahinkoa tietokannan valmistajan laillisille eduille, eivät ole sallittuja.”

Asiaa koskeva kansallinen lainsäädäntö

7. Saksan tekijänoikeuslain (Urheberrechtsgesetz, jäljempänä UrhG), [5] 87 a §:ssä säädetään seuraavaa:

”(1) Tietokannalla tarkoitetaan tässä laissa teosten, tietojen tai muiden itsenäisten aineistojen kokoelmaa, joka on järjestetty järjestelmällisellä tai menetelmällisellä tavalla ja johon elektronisesti tai muulla tavoin on mahdollistettu yksilöllinen pääsy ja jonka sisällön kerääminen, varmistaminen tai esittäminen merkitsee laadullisesti tai määrällisesti huomattavaa investointia. Tietokantaa, jonka sisältöä on muutettu laadullisesti tai määrällisesti olennaisella tavalla, pidetään uutena tietokantana edellyttäen, että muutos vaatii laadullisesti tai määrällisesti huomattavaa investointia.

(2) Tässä laissa tarkoitettu tietokannan valmistaja on se, joka on tehnyt 1 momentissa määritellyn investoinnin.”

8. UrhG:n 87 b §:ssä säädetään seuraavaa:

”(1) Tietokannan valmistajalla on yksinoikeus toisintaa, levittää ja välittää yleisölle koko tietokanta tai sen laadullisesti tai määrällisesti olennainen osa. Tietokannan sisällön laadullisesti ja määrällisesti epäolennaisten osien jatkuvan ja järjestelmällisen toisintamisen, levittämisen tai välittämisen yleisölle on

5 – Laki 9.9.1965 (BGBl. I, s. 1273).

katsottava vastaavan tietokannan laadullisesti tai määrällisesti olennaisen osan toisintamista, levittämistä tai välittämistä, jos nämä toimet ovat tietokannan tavanmukaisen käytön vastaisia tai aiheuttavat kohtuutonta vahinkoa tietokannan valmistajan laillisille eduille.

_ _" [6]

Tosiseikat ja ennakkoratkaisukysymys

9. Ulrich Knoop on Albert-Ludwigs-Universität Freiburgin (jäljempänä Freiburgin yliopisto) ensimmäisen saksan kielen laitoksen kokopäivätoiminen professori. Hän johtaa projektia "klassikkosanasto" (Klassikerwortschatz), jonka tuloksena julkaistiin Freiburgin antologia, joka on kokoelma vuosien 1720 ja 1933 väliseltä ajalta peräisin olevista runoista.

10. Professori Knoop teki projektissa "klassikkosanasto" antologian perustaksi luettelon runojen nimistä, joka julkaistiin internetissä otsikolla "Saksan kirjallisuuden 1 100 tärkeintä runoa 1730–1900" (Die 1 100 wichtigsten Gedichte der deutschen Literatur zwischen 1730 und 1900). [7] Luettelossa esitetään runojen mainintojen määrän mukaan järjestettynä [8] jokaisen runon kirjoittaja, nimi, alkusäe ja julkaisuvuosi.

11. Luettelon perustana oli runovalikoima, joka oli valmistunut seuraavasti: Noin 3 000 julkaistusta runoantologiasta valittiin 14. Näiden lisäksi käytettiin Anneliese Dühmertin toimittamaa bibliografista koonnelmaa 50 saksankielisestä antologiasta; koonnelman nimi on "Kenen runo tämä on?" (Von wem ist das Gedicht?). Nämä teokset sisälsivät yhteensä noin 20 000 runoa. Niistä valittiin luetteloon ne runot, jotka esitetään vähintään kolmessa antologiassa tai jotka mainitaan vähintään kolme kertaa Dühmertin bibliografisessa kokoelmassa. Tilastollisen arvioinnin mahdollistamiseksi runojen nimet ja alkusäkeet yhtenäistettiin, ja kaikista runojen nimistä laadittiin luettelo. Lopuksi ilmoitettiin runojen esiintyminen teoksissa, joissa ne on julkaistu, ja niiden syntyajankohta.

6 – WIPO:n kansainvälisen toimiston tekemä englanninkielinen käännös on saatavilla online-versiona osoitteessa http://www.wipo.int/clea/docs_new/pdf/en/de /de080 en.pdf.

7 – Saatavilla online-versiona osoitteessa http://www.klassikerwortschatz.uni-freiburg.de/Lyrik.htm.

8 – Ks. seuraava kohta.

12. Tämä luettelon kerääminen, jonka Klemens Wolber avustajineen teki professori Knoopin johdolla, kesti noin kaksi ja puoli vuotta. Freiburgin yliopisto vastasi yhteensä 34 900 euron kustannuksista.

13. Directmedia Publishing GmbH (jäljempänä Directmedia) myy CD-ROMia ”1 000 runoa, jotka jokaisella on oltava” (1 000 Gedichte, die jeder haben muss), joka julkaistiin vuonna 2002. CD-ROMilla olevista runoista 876 on peräisin vuosien 1720 ja 1900 väliseltä ajalta, ja 856 niistä on mainittu myös projektin ”klassikkosanasto” runoluettelossa.

14. Directmedia on noudattanut projektin ”klassikkosanasto” runoluetteloa, kun se on koonnut runoja CD-ROMilleen. Se on tarkastanut kriittisesti professori Knoopin tekemät valinnat, jättänyt pois joitakin runoluettelossa esiintyviä runoja ja lisännyt muita, itse valitsemiaan runoja. Directmedia on ottanut runotekstit omista digitaalisista lähteistään.

15. Professor Knoop ja Freiburgin yliopisto katsoivat, että Directmedia on rikkonut CD-ROMinsa toisintamisella ja levittämisellä professori Knoopin tekijänoikeutta antologian kokoajana ja Freiburgin yliopiston lähioikeutta tietokannan valmistajana. Tämän vuoksi ne vaativat tuomioistuinta määräämään, että Directmedia velvoitetaan lopettamaan CD-ROMin ”1 000 runoa, jotka jokaisella on oltava” toisintaminen ja/tai levittäminen. Lisäksi ne vaativat Directmedialta vahingonkorvausta ja vaativat, että se velvoitetaan antamaan tietoja ja luovuttamaan sen hallussa olevat runokokoelman kappaleet hävitettäviksi.

16. Directmedia esitti kuitenkin, että se on itse koonnut CD-ROMilleen pidetyimmät runot vuosien 1720 ja 1900 väliseltä ajalta. Valintaa tehdessään se on käyttänyt projektista ”klassikkosanasto” vain runoluetteloa ja sitäkin vain viitteenä. Se on soveltanut myös muita valintaperusteita, kuten esimerkiksi viittauksia yksittäisiin runoihin kirjallisuuden alan tietosanakirjoissa. Se on myös ilmoittanut itse runojen syntyajankohdat. Sen mukaan projektin ”klassikkosanasto” runoluettelo ei voi olla tekijänoikeudella suojattu teos, koska aineiston valitseminen ja järjestäminen ei ole edellyttänyt luovaa työpanosta. Lisäksi tietojen kokoelma ei sellaisenaan ole UrhG:n 87 a §:ssä tarkoitettu tietokanta.

17. Landgericht (alueellinen tuomioistuin) ratkaisi kanteen professori Knoopin ja Freiburgin yliopiston eduksi.

18. Directmedian valitus Oberlandesgerichtiin ei menestynyt. Tämän jälkeen se haki oikeuskysymyksen osalta muutosta Bundesgerichtshofilta.

19. Bundesgerichtshof hylkäsi tuomiollaan valituksen professori Knoopin eduksi annetusta tuomiosta.[9] Tämän jälkeen se käsitteli Freiburgin yliopiston eduksi annetusta tuomiosta tehtyä valitusta.

20. Freiburgin yliopisto esittää, että Directmedia on loukannut sen oikeuksia tietokannan valmistajana UrhG:n 97 §:n 1 momentin ja 98 §:n 1 momentin,[10] luettuna yhdessä 87 a §:n ja 87 b §:n kanssa, mukaisesti. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin katsoo tämän vuoksi, että Directmedian valituksen ratkaiseminen riippuu tämän direktiivin 7 artiklan 2 kohdan a alakohdan tulkinnasta.

21. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin katsoo, että internetissä julkaistu runoluettelo ”Saksan kirjallisuuden 1 100 tärkeintä runoa 1730–1900” on tietokantadirektiivin 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu tietokanta.[11] Se katsoo myös, että Freiburgin yliopistolla on tätä tietokantaa koskeva sui generis -oikeus, koska se on tehnyt huomattavia investointeja tietokannan sisällön keräämiseksi, varmistamiseksi ja esittämiseksi.

22. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin toteaa, että kun Directmedia valitsi runoja CD-ROMilleen, se käytti toistuvasti ja järjestelmällisesti perustana olennaista osaa Freiburgin yliopiston tietokantaan sisältyvistä tiedoista. Sen runovalikoima vuosien 1720 ja 1900 väliseltä ajalta vastaa lähes täydellisesti Freiburgin yliopiston runoluetteloa: tältä ajanjaksolta peräisin olevista 876 runosta 856 (melkein 98 %) oli jo nimetty Freiburgin yliopiston tietokannassa. Directmedia hankki varsinaiset runotekstit itse, koska Freiburgin yliopiston luettelo sisälsi vain nimet.

23. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin huomauttaa, että muutoksenhakutuomioistuimen mukaan Directmedia

9 – Professori Knoop ei näin ollen ole yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyn ennakkoratkaisupyynnön asianosainen.

10 – UrhG:n 97 §:n 1 momentissa säädetään, että loukkauksen kohteena oleva osapuoli voi vaatia tuomioistuimelta kieltomääräystä henkilölle, joka loukkaa tekijänoikeutta tai muuta UrhG:ssä suojattua oikeutta, ja vaatia tätä lopettamaan kyseisen menettelyn, ja tarvittaessa nostaa vahingonkorvauskanteen tai vaatia loukkaajan tekemän voiton palauttamista. UrhG:n 98 §:n 1 momentissa säädetään loukkauksen kohteena olevan osapuolen mahdollisuudesta vaatia kaikkien loukkaajan hallussa olevien tai hänen omistamiensa laittomien kopioiden hävittämistä.

11 – Ennakkoratkaisupyynnössä esitetään Bundesgerichtshofin perusteet tälle johtopäätökselle.

käytti valitessaan runoja CD-ROMilleen Freiburgin yliopiston runojen nimien luetteloa vain oppaana. Directmedia on itse tarkastanut jokaisen Freiburgin yliopiston valikoiman runon kriittisesti. Tämän tuloksena se on jättänyt pois joitakin runoluettelossa olevia runoja sekä lisännyt muita runoja. Näin ollen on kysyttävä, voiko tietokannan sisällön käyttäminen tuolla tavalla (jota seuraa erillinen arviointi) kuitenkin olla tietokantadirektiivin 7 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettua kopiointia.

24. Akateemisten lausunnonantajien mukaan tietokannan valmistajan sui generis -oikeus ei anna hänelle oikeutta estää tietokannan käyttöä tietolähteenä, vaikka tässä prosessissa otetaan vähitellen olennaisia osia tietokannasta ja siirretään ne toiseen tietokantaan. Suojaoikeuteen voidaan vedota vain, jos kaikki (tai olennaiset osat) tietokannan sisällöstä siirretään fyysisesti eli kopioidaan toiselle tallennusalustalle. Ennakkoratkaisukysymyksen esittänyt tuomioistuin katsoo, että tätä katsontakantaa tukevat direktiivin johdanto-osan 38, 42, 45 ja 48 perustelukappale, sen 7 artiklan 2 kohdan a alakohdan sanamuoto itsessään, yhteisöjen tuomioistuimen asiassa The British Horseracing Board antamassa tuomiossa esitetty käsitys sui generis -oikeuden tarkoituksesta ja nimenomaisesta kohteesta, asiassa Svenska Spel [12] annetun julkisasiamies Stix-Hacklin ratkaisuehdotuksen tietyt kohdat ja oikeusvarmuus. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin myöntää kuitenkin, että myös erilainen tulkinta on mahdollinen.

25. Bundesgerichtshof on näillä perusteilla esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan kysymyksen:

”Voiko tietojen siirtäminen direktiivin 96/9/EY 7 artiklan 1 kohdan mukaisesti suojatusta tietokannasta toiseen tietokantaan olla myös silloin tietokantadirektiivin 7 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettua kopiointia, kun se tehdään tietokannasta yksittäin tehdyillä harkituilla hauilla, vai edellyttääkö tässä säännöksessä tarkoitettu kopiointi tietojen (fyysistä) kopiointimenettelyä?”

26. Directmedia ja Freiburgin yliopisto, Italian hallitus ja komissio ovat esittäneet kirjallisia huomautuksia.

12 – Molemmat tuomiot on mainittu alaviitteessä 3.

27. Directmedia esittää etenkin, että direktiivin 7 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettu kopiointi edellyttää, että tietokanta voidaan kopioida fyysisesti suoraan tai epäsuorasti. Sen mukaan ei ole kyse kopioinnista, jos tietokantaa käytetään ainoastaan tietolähteenä. Freiburgin yliopisto (jota Italia ja komissio tukevat) on päinvastaisella kannalla ja esittää, että siihen perustuva ”kopiointi”, että tietokannasta on ensiksi haettu tietoja, joita on arvioitu erikseen, on edelleen ”kopiointia”.

28. Suullista käsittelyä ei ole vaadittu, eikä sitä ole pidetty.

Asian arviointi

29. Koko tietokannan tai sen olennaisten osien suora kopiointi tallennusalustalta toiselle on selvästi kopiointia. [13] Pelkkä tietokannan käyttö ilman, että tietoa siirretään, ei selvästikään ole sitä. [14] Directmedian tapa käyttää Freiburgin yliopiston tietokantaa on ilmeisesti jotakin näiden kahden käyttötavan väliltä.

30. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin katsoo etenkin, että direktiivin 7 artiklan 2 kohdan a alakohdan sanamuoto ja sui generis -oikeuden kohde ja tarkoitus puoltavat sitä, että ”kopioinnin” käsitettä on tulkittava suppeasti eli rajoitettuna koko tietokannan tai sen olennaisten osien fyysiseen kopiointiin toiselle tallennusalustalle. Tarkastelen näin ollen erikseen näitä kolmea osatekijää.

Tietokantadirektiivin 7 artiklan 2 kohdan a alakohdan sanamuoto

31. Direktiivin 7 artiklan 2 kohdan a alakohdassa määritellään, että ”kopioinnilla” tarkoitetaan ”tietokannan koko sisällön tai sen olennaisen osan pysyvää tai väliaikaista siirtämistä tallennusalustalta toiselle millä tavalla ja missä muodossa tahansa”.

13 – Ks. vastaavasti julkisasiamies Stix-Hacklin ratkaisuehdotukset asiassa The British Horseracing Board ym., 62–70 kohta; asiassa Fixtures Marketing v. Veikkaus, 78–86 kohta ja asiassa Fixtures Marketing v.OPAP, 84–92 kohta, kaikki asiat mainittu edellä alaviitteessä 3.

14 – Edellä alaviitteessä 3 mainittu asia The British Horseracing Board ym., tuomion 54 ja 55 kohta.

32. Yhteisöjen tuomioistuin on katsonut asiassa The British Horseracing Board ym., että yhteisön lainsäätäjä on halunnut antaa kopioinnin ja uudelleenkäytön käsitteille laajan merkityksen käyttämällä 7 artiklan 2 kohdassa sellaisia ilmauksia kuin ”millä tavalla ja missä muodossa tahansa” (kun määritellään kopiointia) ja ”mitä tahansa saattamista yleisön saataville” (kun määritellään uudelleenkäyttöä). Yhteisöjen tuomioistuin on lisännyt, että näitä käsitteitä on direktiivin tavoitteen valossa ”tulkittava näin ollen siten, että niillä tarkoitetaan kaikkia toimia, joilla otetaan käyttöön ja saatetaan yleisön saataville ilman tietokannan muodostaneen henkilön suostumusta tämän henkilön tekemän investoinnin tulokset ja estetään siten tätä henkilöä saamasta niitä tuloja, joilla hän on katsonut voivansa kuolettaa investointinsa kustannukset”. [15]

33. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin katsoo, että sanamuoto tarkoittaa, että kopiointi ei ole kyseessä silloin, kun käyttäjä hakee elektronisesta tietokannasta tietoja ja niitä erikseen arvioiden kirjaa ne näytöltä ja sisällyttää toiseen tietokantaan. Sen mukaan ”kopioinnilla” viitataan menettelyyn, jossa ”kopiointitoimilla” ”siirretään” tietokantaan sisältyvää tietoa toiselle tallennusalustalle. Direktiivin johdanto-osan 38 perustelukappaleessa tuetaan tätä näkemystä, kun siinä todetaan, että ”digitaaliteknologian yhä kasvava käyttö lisää tietokannan valmistajan riskiä siitä, että tietokannan sisältö luvatta *kopioidaan ja muunnetaan elektronisesti* siten, että siitä tulee uusi, samansisältöinen tietokanta – –”. [16]

34. Näkemykseni mukaan ennakkoratkaisukysymyksen esittänyt tuomioistuin rajoittaa siten kopioinnin käsitettä kahdella tavalla. Yhtäältä se esittää laadullisen kriteerin, nimittäin tietokannasta tietoja kopioivan henkilön henkiset ponnistukset, ja katsoo, että mikäli tämä kriteeri täyttyy, kyse ei ole kopioinnista. Toisaalta se liittää kopioinnin käsitteen erityiseen (suppeaan) määritelmään siitä, mitä tietojen kopioinnilla tietokannasta tarkoitetaan.

35. Kumpikaan näistä rajoituksista ei ole vakuuttava.

36. Ensimmäiseksi se tosiseikka, että 7 artiklan 1 kohdassa kielletään tietokannan

15 – Edellä alaviitteessä 3 mainittu asia The British Horseracing Board ym., tuomion 51 kohta. Julkisasiamies Stix-Hackl ehdotti tässä asiassa antamassaan ratkaisuehdotuksessa samalla tavoin, että sanoista ”millä tavalla ja missä muodossa tahansa” voidaan päätellä, että yhteisön lainsäätäjä on antanut kopioinnin käsitteelle laajan merkityssisällön, ja lisäsi, että se ”ei tämän vuoksi kata pelkästään siirtämistä samantyyppiselle tallennusalustalle vaan myös siirtämisen toiselle tallennusalustatyypille. Myös pelkkä painaminen kuuluu näin ollen ’kopioinnin’ käsitteen alaisuuteen” (98 ja 99 kohta). Ks. myös saman julkisasiamiehen ratkaisuehdotukset asiassa Fixtures Marketing v. Veikkaus, 113 ja 114 kohta; asiassa Fixtures Marketing v. Svenska Spel, 94 ja 95 kohta ja asiassa Fixtures Marketing v. OPAP, 119 ja 120 kohta (kaikki asiat mainittu edellä alaviitteessä 3).

16 – Kursivointi tässä.

”koko sisällön tai *sen olennaisen osan*” [17] kopiointi, tarkoittaa sitä, että ainakin jonkinlaista valintaa ja kriittistä tarkastelua tehdään, vaikka vain sen määrittelemiseksi, mitkä osat kopioidaan. Samaten (kuten Freiburgin yliopisto on esittänyt) 7 artiklan 5 kohdan mukainen kielto jatkuvasti ja järjestelmällisesti kopioida ja/tai käyttää uudelleen tietokannan sisällön epäolennaisia osia edellyttää jonkinlaista kopioitavien osatekijöiden yksittäistä arviointia. Kun käyttäjä päättää kopioida koko tietokannan yhdellä kertaa, hän on saattanut ensin tarkastella koko sisältöä ja päättää, että se kannattaa kopioida kokonaan.

37. Kuten komissio asianmukaisesti huomauttaa, se seikka, että Directmedia tarkasteli kriittisesti Freiburgin yliopiston tietokantaa, saattaa olla merkityksellistä, kun määritellään, onko Directmedian CD-ROM (vuorostaan) direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu ”omaperäinen henkinen luomus” tai onko se direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu ”määrällisesti ja/tai laadullisesti huomattava investointi”, jolloin CD-ROM saisi suojaa tekijänoikeuden nojalla tai sui generis -oikeuden nojalla. Vaikka näin olisi, suoja ei voisi vahingoittaa Freiburgin yliopiston (ensisijaista) sui generis -oikeutta. Komissio esittää tässä yhteydessä rinnastuksen Bernin konvention [18] 2 artiklan 3 kohtaan, jonka mukaan ”yhtäläisesti suojattuja kuin alkuperäisteokset ovat, *alkuperäisteoksen tekijänoikeutta loukkaamatta*, kirjallisen tai taiteellisen teoksen käännökset, muunnelmat, sävellyssovitelmat ja muut muunnellut toisinnokset”.

38. Toiseksi mielestäni ei ole selvää, millä perusteella ennakkoratkaisukysymyksen esittänyt tuomioistuin pyrkii rajoittamaan sitä, mitä tarkoitetaan tietojen kopioinnilla. Se näyttää ehdottavan, että kopiointi merkitsee (elektronisen tietokannan osalta) nimenomaista tietojen elektronista kopiointia oletettavasti sellaisella menetelmällä, joka muistuttaa tekstinkäsittelyn kopioi ja liimaa -toimintoja tai (paperisen tietokannan osalta) [19] kopion ottamista. En voi löytää mitään perustetta tällaiselle rajoitukselle direktiivin 7 artiklan 2 kohdan a alakohdan sanamuodosta.

39. Yhteisöjen tuomioistuin kiinnitti asiassa Fixtures Marketing v. OPAP [20] huomion useisiin viitteisiin siitä, että yhteisön lainsäätäjän tarkoituksena on ollut antaa termille ”tietokanta” itselleen, sellaisena kuin se on määritelty direktiivissä, laaja soveltamisala rajoittamatta sitä muodollisilla, teknisillä tai

17 – Kursivointi tässä.

18 – Kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamisesta 9.9.1886 tehty Bernin sopimus, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna 28.9.1979.

19 – Direktiivin johdanto-osan 14 perustelukappaleessa todetaan, että direktiiviin antama suoja olisi ulotettava koskemaan ei-elektronisessa muodossa olevia tietokantoja.

20 – Mainittu alaviitteessä 3.

aineellisilla seikoilla. Kokoelman luokittelu tietokannaksi edellyttää, että itsenäisten aineistojen kokoelma on järjestetty järjestelmällisellä tai menetelmällisellä tavalla ja että siihen on mahdollistettu yksilöllinen pääsy. [21] Kuten direktiivin 21 perustelukappaleessa selvästi todetaan, järjestelmällisellä tai menetelmällisellä tavalla järjestetyn aineiston ei tarvitse välttämättä olla fyysisesti tallennettu. [22]

40. Tämän vuoksi vaikuttaa sekä perusteettomalta että mielivaltaiselta rajoittaa ”kopioinnin” käsite menetelmään, jolla tietokantaan sisältyvä tieto siirretään toiselle tallennusalustalle siten, että siitä otetaan fyysisesti kopio (tai kopioita). Tietokannan tietomassan kopioinnin yksitellen hakemalla tiedot näytölle ja tietojen syöttämisen manuaalisesti toiselle tallennusalustalle ei voida uskottavasti katsoa olevan yhtään vähemmän vahingollista tietokannan luojan investoinnille kuin elektronisen kopion tekeminen näistä alkuperäisen tietokannan osista ja niiden liimaaminen suoraan toiselle elektroniselle tallennusalustalle.

41. En myöskään katso, että direktiivin johdanto-osan 38 perustelukappaleessa tuetaan ”kopioinnin” käsitteen suppeaa tulkintaa. Tässä johdanto-osan perustelukappaleessa käsitellään vain tietokannan luojalle hänen luomuksensa elektronisesta kopioinnista aiheutuvia erityisiä riskejä. Se ei merkitse, että tämä on ainoa vahingollinen tapa, jolla tietokantoja voidaan kopioida. Itse asiassa se tosiseikka, että direktiivin mukainen suoja kattaa myös ei-elektroniset tietokannat, [23] merkitsee, että näin ei voi olla. Mikäli käyttäjä hakee tietoja tietokannasta näytölle ja kopioi osan tietokannan sisällöstä toiseen tietokantaan syöttämällä tiedot siihen manuaalisesti, hän on vain – hankalammalla tavalla – tehnyt saman asian kuin ”kopioinut ja uudelleenjärjestänyt elektronisesti” tietokannan sisällön. Kuten komissio perustellusti huomauttaa, merkityksellistä on se, että järjestelmällisesti ja menetelmällisesti järjestettyä alkuperäisen tietokannan tietoa toisinnetaan jollakin tavalla toiselle tallennusalustalle.

42. Lisään tähän, että mielestäni myöskään johdanto-osan 43 perustelukappaleessa ei tueta ennakkoratkaisukysymyksen esittäneen tuomioistuimen ehdottamaa tulkintaa. Direktiivin johdanto-osan 43 perustelukappaleessa todetaan, että ”jos kyseessä on onlinesiirto, oikeus kieltää uudelleenkäyttö ei raukea koko tietokannan taikka sellaisen tietokannasta tai sen osasta tehdyn *aineellisen kopion* osalta, jonka lähetyksen vastaanottaja valmistaa oikeudenhaltijan suostumuksella”. [24] Mielestäni tässä johdanto-osan perustelukappaleessa vain osoitetaan, että sui generis -oikeus ei lakkaa vain sen vuoksi, että tietokanta siirretään onlinesiirrolla. Viittaus tietokannan aineelliseen kopioon vain selventää sitä, että

21 – Ks. myös direktiivin johdanto-osan 17 perustelukappale.

22 – Kuitenkin tämä ehto merkitsee sitä, että kokoelman tulisi olla kiinteällä tallennusalustalla, olipa tämä alusta millainen hyvänsä, ja että kokoelmaan liittyy sellainen tekninen keino (kuten direktiivin 13 perustelukappaleessa mainittu elektroninen, elektromagneettinen tai elektro-optinen menetelmä) tai muu keino (kuten hakemisto, sisällysluettelo, rakennetiedot tai luokitteluperiaatteet), joka mahdollistaa jokaisen kokoelmaan kuuluvan itsenäisen aineiston paikallistamisen (edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Fixtures Marketing v. OPAP, tuomion 20 ja 30 kohta).

23 – Johdanto-osan 14 perustelukappale.

24 – Kursivointi tässä.

tällaisen tietokannan onlinesiirretty aineellinen kopio ei myöskään voi vahingoittaa oikeudenhaltijan sui generis -oikeutta. En katso, että sanat ”aineellinen kopio” rajoittavat sui generis -suojaa siten, että käyttäjän on otettava tietokannasta aineellinen kopio.

43. Mielestäni direktiivin 7 artiklan 2 kohdan a alakohdan sanamuoto ja nuo johdanto-osan perustelukappaleet pikemminkin puoltavat ”kopioinnin” käsitteen laajaa tulkintaa.

44. Käsiteltävänä olevan asian arviointi ja sui generis -oikeuden tavoite tukevat tätä johtopäätöstä.

Sui generis -oikeuden kohde

45. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin huomauttaa perustellusti, että sui generis -oikeus ei ole oikeus tietokantaan tallennettuihin tietoihin.[25] Kuten komissio perustellusti painottaa, tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että sui generis -oikeus koskee konkreettista tietokantaa sellaisenaan. Pikemminkin sillä suojataan järjestelmällisellä tai menetelmällisellä tavalla järjestettyyn itsenäisten aineistojen kokoelmaan tehdyn investoinnin tulosta aineettomana tuotteena riippumatta siitä, millaisella tallennusalustalla se saatetaan yleisön saataville. Se on tässä suhteessa pikemminkin kuin teksti, joka pysyy samana siitä riippumatta, onko se saatettu yleisön saataville kirjan paperikopiona, elektronisena kirjana, internetissä, heijastettuna rakennuksen seinään tai jollakin muulla tallennusalustalla. Kun käytetään kopiointikonetta paperikopion ottamiseksi paperikirjasta, kopioidaan kirja elektronisesti elektronisesta kirjasta tai internetistä ja liimataan toiseen asiakirjaan, tehdään heijastuksesta digitaalinen valokuva ja käsitellään se digitaalisesti uudeksi asiakirjaksi, on yhä kyse tekstin ”kopioimisesta”.

Sui generis -oikeuden tavoite

46. Sui generis -oikeuden luomisen ja suojaamisen tavoite voidaan havaita muun muassa direktiivin johdanto-osassa. Siinä painotetaan, että tietokantojen (joita on kutsuttu ”arvokkaaksi välineeksi yhteisön tietopalvelu-

25 – Ks. direktiivin 7 artiklan 4 kohta sekä sen johdanto-osan 18, 26 ja 27 perustelukappale.

markkinoita kehitettäessä") luominen vaatii huomattavia investointeja, ja verrataan niitä siihen tosiseikkaan, että tietokantojen kopiointi ja niihin pääsy on huomattavasti halvempaa kuin niiden itsenäinen kehittäminen. [26] Tietokannan sisällön luvaton kopioiminen ja/tai uudelleenkäyttö ovat toimia, joilla voi olla vakavia taloudellisia ja teknisiä seurauksia. [27] Johdanto-osassa mainitaan myös, että kaupan ja teollisuuden eri aloilla vuosittain syntyvien ja käsiteltävien tietomäärien voimakas kasvu yhteisön alueella kuten muuallakin maailmassa edellyttää investointeja "kehittyneisiin tietojenkäsittelyjärjestelmiin" kaikissa jäsenvaltioissa, mutta huomautetaan, että tietokanta-alalla tehtyjen investointien määrissä on tällä hetkellä suuria eroja niin eri jäsenvaltioiden välillä kuin yhteisön ja tärkeimpien kolmansien, tietokantoja tuottavien maiden välillä. [28] Yhteisössä ei tehdä investointeja "niin kauan kuin siltä puuttuu vakaa ja yhdenmukainen oikeudellinen järjestelmä tietokantojen valmistajien oikeuksien suojaamiseksi". [29] Direktiivin johdanto-osan 9, 10 ja 12 perustelukappaleen mukaan direktiivin päämääränä on "*kannustaa ja suojata investointeja* tietojen 'säilyttämiseen' ja 'käsittelyyn' käytettäviin järjestelmiin – –". [30]

47. Direktiivin tavoitteena on myös "suojata tietokannan valmistajia tietokannan sisällön laatimisen ja kokoamisen yhteydessä tehtyjen taloudellisten ja ammatillisten investointien tulosten väärinkäyttämiseltä suojaamalla koko tietokanta tai sen olennaiset osat käyttäjän tai kilpailijan tiettyjä toimia vastaan". [31] Tällä sui generis -oikeudella on tarkoitus taata tietokannan sisällön keräämiseen, varmistamiseen tai esittämiseen tehdyn investoinnin suoja (tämä investointi voi muodostua rahoituksesta ja/tai ajan, vaivannäön ja energian käytöstä) ja antaa tietokannan valmistajalle mahdollisuus estää koko tietokannan sisällön tai jonkin sen olennaisen osan luvaton kopiointi ja/tai uudelleenkäyttö. [32]

48. Yhteisöjen tuomioistuimen asiassa The British Horseracing Board ym. antamassa tuomiossa on osoitettu selvästi, kuinka ennakkoratkaisukysymykseen pitäisi vastata.

49. Aluksi yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että direktiivin 7 artiklan 1 ja 5 kohdan "kopioinnin" ja "uudelleenkäytön" käsitteitä on tulkittava sui generis -oikeuden

26 – Johdanto-osan 7 ja 9 perustelukappale.
27 – Johdanto-osan 8 perustelukappale.
28 – Johdanto-osan 10 ja 11 perustelukappale.
29 – Johdanto-osan 12 perustelukappale.
30 – Asia The British Horseracing Board ym., tuomion 30 kohta; asia Fixtures Marketing v. Veikkaus, tuomion 33 kohta; asia Fixtures Marketing v. Svenska Spel, tuomion 23 kohta ja asia Fixtures Marketing v. OPAP, tuomion 39 kohta; kaikki asiat mainittu alaviitteessä 3 (kursivointi tässä).
31 – Johdanto-osan 39 perustelukappale.
32 – Johdanto-osan 40 ja 41 perustelukappale.

tavoitteen valossa, joka on suojella tietokannan valmistajaa sellaisilta ”käyttäjän [toimilta], jotka ylittävät käyttäjän lailliset oikeudet ja täten aiheuttavat vahinkoa [kyseisen henkilön] investoinnille”. [33] Lisäksi ”oikeus kieltää koko sisällön tai sen olennaisen osan kopiointi ja/tai uudelleenkäyttö liittyy sekä kilpailevan loistuotteen valmistamiseen että käyttäjään, joka toiminnallaan aiheuttaa laadullisesti tai määrällisesti arvioiden olennaista vahinkoa investoinnille”. [34] Tätä taustaa vasten yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että sui generis -oikeuden laajuutta arvioitaessa ei ole merkitystä sillä, että kopioinnin ja/tai uudelleenkäytön tarkoituksena on muodostaa toinen tietokanta – kilpaileepa se alkuperäisen tietokannan kanssa tai ei ja olipa se tämän kanssa saman- tai erikokoinen – tai että kopiointi ja/tai uudelleenkäyttö liittyy muuhun toimintaan kuin tietokannan muodostamiseen. [35]

50. Toiseksi yhteisöjen tuomioistuin painottaa, että kopioinnin ja uudelleenkäytön käsitteitä ei voida tulkita niin, että niillä tarkoitettaisiin ainoastaan sellaista kopiointia ja uudelleenkäyttöä, jotka tapahtuvat suoraan alkuperäisestä tietokannasta. Tällöin tietokannan valmistaja olisi vaarassa jäädä vaille suojaa sellaiselta luvattomalta kopioinnilta, joka tapahtuu kyseisen tietokannan kopiosta. [36] Yhteisöjen tuomioistuin totesi, että koska sellainen luvaton kopiointi ja/tai uudelleenkäyttö, jotka joku ulkopuolinen suorittaa muusta lähteestä kuin kyseessä olevasta tietokannasta, ovat omiaan, samalla tavalla kuin kopiointi ja/tai uudelleenkäyttö suoraan tästä tietokannasta, loukkaamaan kyseisen tietokannan valmistajan tekemää investointia, kopioinnin ja uudelleenkäytön käsitteet eivät edellytä suoraa pääsyä tietokantaan. [37]

51. Samoin näyttää siltä, että tietokannan sisällön kirjaaminen sen jälkeen, kun tietoja on haettu näyttöpäätteeltä, ja sen sisällyttäminen eri tietokantaan aiheuttaa yhtä todennäköisesti vahinkoa tietokannan valmistajan investoinnille kuin tämän tietokannan kopiointi elektronisesti tai sen valokopiointi. Yhteisöjen tuomioistuimen asiassa The British Horseracing Board ym. tekemässä arvioinnissa ei edellytetä, että kopiointi pitäisi rajoittaa näihin tietokannan (osien) jälkimmäisiin kopiointitapoihin.

52. Myöskään se tosiseikka, että yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että sui generis -oikeuden mukainen suoja koskee ainoastaan kopiointia ja uudelleenkäyttöä, sellaisina kuin ne määritellään direktiivin 7 artiklan

33 – Tuomion 45 kohta. Yhteisöjen tuomioistuin siteerasi 42 perustelukappaletta.

34 – Kuten edellä. Yhteisöjen tuomioistuin viittasi myös (tuomion 46 kohdassa) 48 perustelukappaleeseen, mikä selittää sen, että sui generis -oikeudella on taloudelliset perustelut, joiden mukaan tietokannan valmistajan on saatava suojaa tietokannan muodostamiseen ja toimintaan tekemälleen investoinnille ja korvaus siitä.

35 – Edellä alaviitteessä 3 mainittu asia The British Horseracing Board ym., tuomion 45–47 kohta.

36 – Se katsoi, että tämä tulkinta vahvistetaan direktiivin 7 artiklan 2 kohdan b alakohdassa, jonka mukaan kun oikeudenhaltija tai joku hänen suostumuksellaan on ensimmäisen kerran myynyt tietokannan kopion yhteisössä, oikeudenhaltijan oikeus määrätä kyseisen kopion edelleen myymisestä yhteisössä raukeaa, mutta sen oikeus määrätä tämän kopion kopioimisesta ja uudelleenkäytöstä ei raukea.

37 – Edellä alaviitteessä 3 mainittu asia The British Horseracing Board ym., tuomion 52 ja 53 kohta.

2 kohdassa, eikä kata tietojen hakemista tietokannasta, ei merkitse tällaista rajoitusta. Tietokannan valmistajan suostumus tietojen hakemiseen tietokannasta ei johda hänen sui generis -oikeutensa raukeamiseen. Yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että tämä tarkastelu saa kopioinnin osalta vahvistuksen direktiivin johdanto-osan 44 perustelukappaleessa, jossa todetaan, että näyttöpäätteelle esille otetun tietokannan koko sisällön tai sen olennaisen osan siirtäminen toiselle tallennusalustalle edellyttää oikeudenhaltijan lupaa. [38]

53. Lopuksi yhteisöjen tuomioistuin selvensi direktiivin 7 artiklan 5 kohdan soveltamisalaa. Tämän säännöksen tavoite on estää tietokannan epäolennaisten osien toistuva ja järjestelmällinen kopiointi ja/tai uudelleenkäyttö, jonka kumulatiivinen vaikutus vahingoittaisi vakavasti tietokannan valmistajan investointia samalla tavoin kuin direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa mainittu kopiointi ja/tai uudelleenkäyttö. [39] ”Kopioinnin” osalta ilmaus ”jotka voisivat johtaa – – tietokannan tavanmukaisen käytön vastaisiin toimiin tai jotka voisivat aiheuttaa kohtuutonta vahinkoa tietokannan valmistajan laillisille eduille” viittaa sellaisiin luvattomiin toimiin, joilla pyritään kopioinnin kumulatiivisen vaikutuksen avulla muodostamaan uudelleen sui generis -oikeudella suojatun tietokannan koko sisältö tai sen olennainen osa ja joilla vahingoitetaan siten vakavasti tietokannan valmistajan tekemää investointia. [40]

54. Mielestäni sui generis -oikeuden tavoite, sellaisena kuten yhteisöjen tuomioistuin on sitä tulkinnut, *ei* tue kopioinnin käsitteen suppeaa tulkintaa. Nimittäin se seikka, että asiassa The British Horseracing Board ym. vastaaja ei ollut voinut fyysisesti kopioida kaikkia tietoja omaan elektroniseen järjestelmäänsä, ei selvästikään estänyt yhteisöjen tuomioistuinta katsomasta, että se harjoitti ”direktiivin 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua kopiointia ja uudelleenkäyttöä”. [41]

55. Ratkaiseva kysymys näyttää näin ollen olevan se, koskeeko kopiointi (sen tavasta riippumatta) koko tietokannan tai sen olennaisen osan sisältöä ja vahingoittaako se siten investointia, joka on tehty alkuperäisen tietokannan luomiseksi. Näin on, mikäli kopiointiprosessi koskee tietokantaan sisältyvien kaikkien tietojen tai niiden olennaisen osan

38 – Edellä alaviitteessä 3 mainittu asia The British Horseracing Board ym., tuomion 54–59 kohta.

39 – Ks. myös julkisasiamies Stix-Hacklin ratkaisuehdotus asiassa The British Horseracing Board ym., 34 kohta; asiassa Fixtures Marketing v. Svenska Spel, 121 kohta ja asiassa Fixtures Marketing v.OPAP, 146 kohta (kaikki asiat mainittu alaviitteessä 3).

40 – Edellä alaviitteessä 3 mainittu asia The British Horseracing Board ym., tuomion 86–89 kohta.

41 – Edellä alaviitteessä 3 mainittu asia The British Horseracing Board ym., tuomion 63–66 kohta. Tässä asiassa esitetyssä ennakkoratkaisupyynnössä todettiin, että hevoskilpailuja koskevat tiedot, joita vastaaja esitti internetsivuillaan ja jotka olivat peräisin The British Horseracing Boardin (BHB) tietokannasta, tulivat sanomalehdistä, jotka julkaistiin päivää ennen kilpailua ja kolmannen osapuolen toimittamasta käsittelemättömästä tiedosta. Vastaaja kopioi tietoa (joka oli peräisin BHB:n tietokannasta) näistä kahdesta lähteestä sisällyttämällä ne sen omaan elektroniseen järjestelmään. Tämän jälkeen se käytti uudelleen nämä tiedot asettamalla ne yleisön saataville internetsivuillaan, jotta sen asiakkaat voisivat lyödä vetoa hevoskilpailuista.

lisäksi myös järjestelmällistä ja menetelmällistä tapaa, jolla tiedot on järjestetty tietokantaan. Näkemykseni mukaan on merkityksetöntä, tapahtuuko tämä kopiointi kopioimalla alkuperäisen tietokannan sisältö vai toisintamalla se sen jälkeen, kun tietoja on haettu tietokannasta näytölle.

56. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin esittää, että oikeusvarmuus toteutuu paremmin, jos (kuten se ehdottaa) ”kopioinnin” ei katsota olevan kyseessä silloin, kun tietokantaa käytetään vain tietolähteenä, vaikka tämä käyttö olisikin erityisen laajaa. Se väittää, että käyttäjät, jotka eivät saa tietoja suoraan itse tietokannasta vaan johdetuista lähteistä, eivät useinkaan kykene kertomaan, onko (ja jos, niin kuinka) tiedot hankittu suojatusta tietokannasta tai muodostavatko tiedot tietokannan olennaisen osan tai onko ne hankittu luvattomalla toistuvalla ja järjestelmällisellä kopioinnilla.

57. Näkemykseni mukaan oikeusvarmuuden suojelua käytetään tässä perusteena sitä vastaan, että tietokantojen epäsuora kopiointi olisi sui generis -oikeuden loukkaus. Väite ei ole ensi näkemältä huono. Kuitenkin yhteisöjen tuomioistuin on jo implisiittisesti päättänyt, että kopioinnin luvattomaksi katsomisen kannalta oikeusvarmuutta koskevat näkökannat eivät välttämättä ole ratkaisevia, samoin kuin se on jo katsonut, että luvaton ”kopiointi” ei edellytä suoraa pääsyä alkuperäiseen tietokantaan. Näin ollen suojatun tietokannan epäsuora kopiointi voi loukata sui generis -oikeutta. [42]

58. Joka tapauksessa ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi, että Directmedia on käyttänyt *suoraan* Freiburgin yliopiston tietokantaa. Kysymystä epäsuorasta pääsystä tietokantaan ei tämän vuoksi ole esitetty tässä ennakkoratkaisupyynnössä. On tietenkin pikemminkin kansallisen tuomioistuimen kuin yhteisöjen tuomioistuimen tehtävä päättää, onko se, että Directmedia on käyttänyt Freiburgin yliopiston tietokantaa, katsottava tosiseikkojen perusteella kopioinniksi.

59. Katson näin ollen, että direktiivin 7 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettu ”kopiointi” ei edellytä tietojen (fyysistä) kopiointia. Direktiivin 7 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitetun ”kopioinnin” kannalta on merkityksetöntä, tapahtuuko tiedon siirto direktiivin 7 artiklan 1 kohdan mukaisesti suojellusta tietokannasta ja sen sisällyttäminen toiseen tietokantaan sen jälkeen, kun tietokannasta haettuja tietoja on arvioitu erikseen.

42 – Edellä alaviitteessä 3 mainittu asia The British Horseracing Board ym., tuomion 52 ja 53 kohta. Ks. edellä 51 kohta.

Ratkaisuehdotus

60. Edellä esitetyn perusteella katson, että Bundesgerichtshofin esittämään kysymykseen on vastattava seuraavasti:

– Tietokantojen oikeudellisesta suojasta 11.3.1996 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 96/9/EY 7 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettu ”kopiointi” ei edellytä tietojen (fyysistä) kopiointia.

– Direktiivin 7 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitetun ”kopioinnin” kannalta on merkityksetöntä, tapahtuuko tiedon siirto direktiivin 7 artiklan 1 kohdan mukaisesti suojellusta tietokannasta ja sen sisällyttäminen toiseen tietokantaan sen jälkeen, kun tietokannasta haettuja tietoja on arvioitu erikseen.